

Asia: VN/15285/2021

HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtäväyhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtioneuvoston päätöksessä tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Näkövammaisten liitto ry pitää hyvänä, että erityistehtäväyhtiö keskittyy tehtävässään vaikeimmassa asemassa oleviin vammaisiin tai osatyökykyisiin henkilöihin, joilla sairaus tai vamma vähentää mahdollisuuksia saada työtä. Perustana on kokonaistilanteen pohjalta tehty arvio henkilön mahdollisuuksien realisoitumisen todennäköisyydestä työmarkkinoilla.

Näkövammaisten liitto ry painottaa, että on olennaista tunnistaa potentiaalisina erityistehtäväyhtiöön ohjautuvina myös ne henkilöt, joilla ei ole asiakkuutta te-palveluun. Myös heidän kohdallaan tulisi tarvittaessa tapahtua sama kokonaisarviointi ja ohjaus ehdolle yhtiön palvelukseen.

Momentissa mainitaan, että ”...henkilö on halukas työllistymään, mutta työllistyminen ei ole työllistymisedellytyksiä parantavista palveluista huolimatta onnistunut ...” Näkövammaisten liitto ry korostaa, että palveluissa ja palvelutarpeen arvioinnissa on olennaista tunnistaa vammaisten henkilöiden yksilölliset tilanteet ja tarpeet yhdistettynä työnantajien yksilöllisiin tilanteisiin ja tarpeisiin. Vammaisen henkilön työkyky, osaaminen, koulutus- ja tutkintotaso sekä työelämätaidot eivät ole pysyvä tila, vaan muuttuvat yksilöllisesti esimerkiksi työllistymisedellytyksiä parantavissa palveluissa.

Selkeä ja vammaisen henkilön osallistava työllistymissuunnitelma ja palvelutarpeen arviointi on lähtökohta. Mikäli työllistyminen avoimille työmarkkinoille ei näiden arvioiden ja jo tehtyjen toimien ja niiden jälkeisen kokonaisarvion perusteella ole mahdollista ja realistista, niin erityistehtäväyhtiö on mahdollisuus työsuhteeseen, jossa työtehtävät mahdollistavat myös työssä kehittymisen, koulutuksen ja kuntoutumisen. Ja kun samanaikaisesti työstä työhön -siirtymissä hoidetaan työnantajien tarvitsema tuki, niin vahvistetaan työuraa ja mahdollisuuksia pysyä työelämässä osaamisen kehittyessä ja myös työkyvyn muuttuessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Ns. viimesijaisuuden arviointi tapahtuisi te-toimistossa ja ohjaus erityistehtäväyhtiöön tapahtuisi keskitetysti vain yhdestä te-toimistosta. Näkövammaisten liitto ry painottaa, että tämän te-toimiston henkilöstöllä tulee olla kokonaisarvion tekemiseen liittyvä osaaminen, selkeät valinnan perusteet ja ohjeistus sekä aikaa ja mahdollisuus työnhakijan haastatteluun ja mahdollisesti tarvittavaan yhteistyöhön esimerkiksi vammaisjärjestön kanssa. Järjestöjen roolia tulee harkita mm. vammaan liittyvien asiantuntijalausuntojen antajana.

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

.

Ei lausuttavaa.

Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Näkövammaisten liitto ry toivoo vammaisjärjestöjen aktiivista roolia erityistehtäväyhtiön rakentamisessa ja toiminnan valmistelussa. Valtion erityistehtäväyhtiön julkisen tuen ehtoina voisivat olla myös erityistehtäväyhtiön henkilöstön vammaisuuteen liittyvä erityistuntemus, vahva järjestöyhteistyö sekä läpileikkaava valmennuksellinen työote.

Erityistehtäväyhtiön tärkeänä tehtävänä on työstä työhön -siirtymien mahdollistaminen avoimille työmarkkinoille. Tässä tehtävässä onnistuminen vaatii yksilölähtöistä työskentelyn tukea työntekijöille, yhteistyötä järjestöjen kanssa ja käytännön tukea avointen työmarkkinoiden työnantajille. Esimerkiksi STEA:n Paikka auki -ohjelmassa työstä työhön -siirtymät ja niissä tarvittava tuki sekä mentorointi on hyvin järjestetty ja järjestöjen osaaminen on käytössä. Erityistehtäväyhtiöllä on myös merkittävä rooli siirtymien mahdollisen rekrytointisyrjinnän estämisessä.

Näkövammaisten liitto ry tähdentää, että valtion asema työnantajana erityistehtäväyhtiöstä tapahtuvissa siirtymissä on merkittävä ja julkisen sektorin on työllistettävä, ei vain tarjottava työllistymiseen liittyviä palveluja. Julkisen sektorin rekrytointipolitiikassa on lähtökohdaksi otettava positiivinen erityiskohtelu.

Näkövammaisten liitto ry haluaa kiinnittää huomion siihen, että esityksessä puhutaan pääasiassa osatyökykyisistä ja myös termi ”osatyökykyinen vammainen” esiintyy. Kun esityksen yhtenä perustana on YK:n vammaisyleissopimus, niin puheena pitää olla vammaiset ihmiset. Eli on erotettava vammaiset ja osatyökykyiset toisistaan. Vammainen henkilö ei ole automaattisesti osatyökykyinen eikä osatyökykyinen ole automaattisesti vammainen. Esityksen mukaan perustana on kokonaistilanteen pohjalta tehty arvio henkilön mahdollisuuksien realisoitumisen todennäköisyydestä työmarkkinoilla, ei pelkästään heidän työkykynsä.

Tammi Taru
Näkövammaisten liitto ry